

บทที่ 5

บทสรุป

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้า และสรุปผลการศึกษาค้นคว้าดังนี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้ ดำเนินการศึกษาค้นคว้าแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษา

และดำเนินการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากนั้นนำหลักสูตรที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตร แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นนำหลักสูตรไปหาคุณภาพกับกลุ่มเป้าหมายที่ 1 และกลุ่มเป้าหมายที่ 2 แล้วนำมาหาค่า E_1/E_2

ขั้นตอนที่ 2 การใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนบ้านคลองสมบูรณ์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550
จำนวน 24 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ
2. แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความคิดเห็นของครูผู้สอน วิทยากรท้องถิ่น และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

1. แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนและวิทยากรท้องถิ่น ที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตร โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการหาคุณภาพ E_1/E_2

ขั้นตอนที่ 2 การใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการประเมินทักษะการปฏิบัติงานเทียบกับเกณฑ์ (ร้อยละ 80) โดยใช้สถิติ One-Sample test

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการประเมินความคิดเห็นของคณะครูผู้สอน วิทยากรท้องถิ่น และนักเรียน ที่มีต่อการจัดกิจกรรมหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

1.2 สร้างหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 โดยมีองค์ประกอบ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรม สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

1.3 สร้างเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งในเอกสารหลักสูตร ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรม สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม และการวัดผลประเมินผล

1.4 พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลดังนี้

1.4.1 การพิจารณาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 โดยมี องค์ประกอบ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรม สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลมีความเหมาะสม

1.5 นำหลักสูตรไปหาคุณภาพกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.22 / 81.67

2. การใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ได้ผลดังนี้

2.1 นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ คือ ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 มี

ทักษะการปฏิบัติงานการทำข้าวเหนียวดำสมุนไพร สูงกว่าเกณฑ์ คือ ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเหนียวดำสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 โดยศึกษาจากแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน วิทยากรท้องถิ่น และนักเรียน ได้ผลดังนี้

3.1 ความคิดเห็นของครูผู้สอน และวิทยากรท้องถิ่นที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเหนียวดำสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 เห็นว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ สื่อ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผล จำนวนเวลาเรียน มีความเหมาะสมสอดคล้องและสัมพันธ์กัน และเห็นด้วยกับการที่นำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาให้นักเรียนได้เรียนรู้เพื่อจะได้ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ และเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้

3.2 นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำข้าวเหนียวดำสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ชอบเรียนการทำข้าวเหนียวดำสมุนไพร มีความสนุกสนานในการเรียน การทำข้าวเหนียวดำสมุนไพรแล้วจะช่วยให้ใช้เวลาว่างเป็นประโยชน์ การเรียนการทำข้าวเหนียวดำสมุนไพรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ต้องการฝึกการทำข้าวเหนียวดำสมุนไพร อื่นๆนอกเหนือจากที่เรียนมา การทำข้าวเหนียวดำสมุนไพรมีขั้นตอนที่ต้องใช้สมาธิและการฝึกฝน การเรียนการทำข้าวเหนียวดำสมุนไพรเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำข้าวเหนียวดำสมุนไพรสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ ระยะเวลาในการเรียนการทำข้าวเหนียวดำสมุนไพรมีความเหมาะสม การทำกิจกรรมทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำข้าวเหนียวดำสมุนไพร สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ประกอบการสอนเพียงพอและมีความเหมาะสม การวัดผลประเมินผลของครูและวิทยากรท้องถิ่นมีความเหมาะสม มีการให้ความร่วมมือกับเพื่อนในกลุ่ม ในการทำกิจกรรมต่างๆ ใ้ความรู้ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำข้าวเหนียวดำสมุนไพร มีความภูมิใจในผลงานของตน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเหนียวดำสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คณะผู้ศึกษาค้นคว้าอภิปรายผลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า หลักสูตรมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 อาจเป็นเพราะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้พัฒนาขึ้นตามกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งทำนองเดียวกับผลการวิจัยของธิดารัตน์ ลำพวย (2543) ซึ่งพบว่านักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การทอเสื่อ แล้วมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์ดีมาก คือมีความรอบรู้ร้อยละ 80 ขึ้นไป และทำนองเดียวกับฉัตรสิรินทร์ ทองแท่ง (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชางานประดิษฐ์ เรื่องการจักสานโคมไฟจากหวาย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรท้องถิ่น รายวิชางานประดิษฐ์ เรื่องการจักสานโคมไฟจากหวาย มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง สภาพชุมชน และความสนใจของผู้เรียน และหลักสูตรมีประสิทธิภาพด้านความรู้ เจตคติและทักษะการปฏิบัติงาน หลังการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 โดยได้ค่าเฉลี่ย 82.35 / 1.25 , 96.54 / 100.00 และ 90.06 / 93.75 ตามลำดับ

2. ผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำข้าวเกรียบว่าวมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คน พบว่า

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำข้าวเกรียบว่าวมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 อาจเป็นเพราะหลักสูตรมีเนื้อหากิจกรรมเหมาะสมกับ วัย และความ ต้องการของผู้เรียน เป็นการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจึงเกิดทักษะ ในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตน ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น

2.2 นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติงานสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น มีความเหมาะสมกับ วัยของผู้เรียน

3. ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.1 จากการประเมินความคิดเห็นของครูและวิทยากรท้องถิ่น พบว่า จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ สื่อ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผล จำนวนเวลาเรียน

มีความเหมาะสมสอดคล้องและสัมพันธ์กัน และเห็นด้วยกับการที่นำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาให้ นักเรียนได้เรียนรู้เพื่อจะได้ทำให้นักเรียนเกิดความภูมิใจและเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้

3.2 จากการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะนักเรียนชอบ เรียนการทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร และจากการสังเกตในขณะทำกิจกรรมนักเรียนมีความ สนุกสนานในการเรียน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เกิดความภาคภูมิใจใน ผลงานของตน การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพรมีขั้นตอนที่ต้องใช้สมาธิและการฝึกฝน และเป็นการ อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ และต้องการฝึกทำข้าว เกรียบว่าวสมุนไพรอื่นๆนอกเหนือที่เรียนมา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในท้องถิ่นอื่น ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีทรัพยากร และสภาพแวดล้อมเหมือนกัน

2. ครูผู้สอนควรเน้นในเรื่องความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์ เนื่องจากในขั้นตอนการ บดข้าวต้องใช้เครื่องบดข้าวที่เป็นเครื่องจักร ในขณะที่เครื่องบดข้าวกำลังทำงานอยู่นั้นพบว่า ถ้าเร่งความเร็วของเครื่องที่กำลังบดข้าวเพิ่มขึ้น ให้ระวังอย่าให้ไม้พายไปถูกส่วนที่เป็นแกนของ เครื่องบด เพราะจะทำให้ไม้พายกระเด็นเข้าหาผู้ที่กำลังคนข้าวอยู่หรือผู้ที่อยู่ข้างๆ อาจได้รับ บาดเจ็บได้

3. ครูผู้สอนควรเน้นในเรื่องความสะอาด ก่อนลงมือทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพรควรตรวจดู ความสะอาดของผู้ที่จะทำข้าวเกรียบว่าว และล้างอุปกรณ์ต่างๆให้สะอาดก่อนลงมือทำ

4. ครูผู้สอนควรศึกษาคุณสมบัติของสมุนไพรแต่ละชนิด ก่อนที่จะนำมาใช้ในการ จัดกิจกรรม เพราะสมุนไพรบางตัวอาจทำให้ความพองตัวของข้าวเกรียบว่าวลดลง และความ กรอบของข้าวเกรียบว่าวหายไป สมุนไพรบางตัวอาจทำให้รสชาติของข้าวเกรียบว่าวเปลี่ยนไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องอื่นๆ เพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่นนั้นเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นและเห็นความสำคัญตลอดจนช่วยกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำข้าวเกรียบว่าวสมุนไพร ในเรื่องการเพิ่มมูลค่าสินค้า หรือออกแบบผลิตภัณฑ์